

T.C.
MUĞLA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/2222

KARAR NO : 2023/1222

DAVACILAR : 1- AKDENİZ YEŞİLLERİ DERNEĞİ

- 2- İSKENDER TAŞ
- 3- HASAN SARI
- 4- GÜLBİYE BAŞ
- 5- GÜNAY BARUT
- 6- ERCAN ŞAHİN
- 7- DURSUN AYDIN
- 8- MUSTAFA BELEN
- 9- NURAN ALDAN
- 10- NECİP BAŞ

VEKİLLERİ : AV. BARIŞ AYDIN, AV. İSMAİL HAKKI ATAL, AV. ARZU ALPER,
AV. SEVGİ ÖZAVCI (e-tebligat)

DAVALI : ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

VEKİLİ : AV. KÜBRA YÜCEER (e-tebligat)

MÜDAHİLLER (Davacı) : 1- SINIRLI SORUMLU DEŞTİN KÖYÜ SULAMA KOOPERATİFİ

- 2- HALİL İBRAHİM SARI
- 3- MEHMET ÖZDEMİR
- 4- TAHSİN ÖZDEMİR
- 5- BÜLENT YILMAZ

VEKİLİ : AV. NURAY ŞAHBUDAK (e-tebligat)

6- TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

VEKİLİ : AV. KEMAL AYBEK (e-tebligat)

7- MİMARLAR ODASI BAŞKANLIĞI

VEKİLİ : AV. BETÜL SÜMER CİN MEN (e-tebligat)

8- MENTEŞE BELEDİYE BAŞKANLIĞI

VEKİLİ : AV. CAN ÇETİN

Menteşe Belediye Başkanlığı - Menteşe/MUĞLA

9- TARIM VE ORMANCILIK HİZMET KOLU KAMU EMEKÇİLERİ
SENDİKASI

VEKİLLERİ : AV. ESMANİ KIRMIZI, AV. MAHİR KIRMIZI (e-tebligat)

10- MUĞLA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI

VEKİLLERİ : AV. PELİN ÖNCEL, AV. LEVENT KARABELA

Muğla Büyükşehir Belediye Başkanlığı Hukuk Müşavirliği
Menteşe/MUĞLA

11- TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

VEKİLİ : AV. ZÜHAL SİRKEÇİOĞLU DÖNMEZ (e-tebligat)

MÜDAHİL (Davalı) : MUĞLA ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ



T.C.
MUĞLA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/2222

KARAR NO : 2023/1222

VEKİLİ : AV. AYTAÇ CENK ÖZEN (e-tebligat)

DAVANIN ÖZETİ : Muğla ili, Merkez ilçesi, Bayır Beldesi, Tekagaçsırtı Mevkii'nde kurulması planlanan Muğla Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye ait Entegre Çimento Fabrikası ve Hammadde Ocakları Projesine dair Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın, 31/12/2014 tarih ve 3754 sayılı Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararının; hukuka aykırı olduğu, ilk alınan Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararının Muğla 1.İdare Mahkemesi'nin 12/11/2008 tarih ve E:2007/1357, K:2008/2039 sayılı kararı ile iptal edildiği, çevresel etki değerlendirmesi sürecinde projeden etkilenecek yöre halkına duyuru yapılmadığı, uyumsuzluk konusu işleme dayanak çevresel etki değerlendirmesi raporunun daha önce mahkemece iptaline karar verilen işleme dayanak rapor ile aynı olduğu, 3573 sayılı Yasa'nın 20.maddesine aykırı biçimde proje alanına 2-2,5 km mesafede zeytinlikler bulunduğu, rapor içeriğinde yer alan modellemelerde kullanılan verilerin oldukça eski tarihli olduğu, yapış miktarları bakımından 2005 yılı ve öncesine dair verilerin dikkate alındığı, rüzgar ve emisyon modellemelerinde kullanılan meteorolojik verilerin 1975 – 2009 aralığına ait bulunduğu, projenin karayoluna getireceği yükün belirlenmesinde esas alınan araç geçiş sayılarının 2010 yılı öncesine ait olduğu, proje alanının tarım alanları için su üretim arazisi mahiyetinde bulunduğu, Kazan Göletini besleyen dere ve kollarının kireç taşı ocaklarının açılacağı arazilerden geçtiği, açık ocak işletmesi için izin talep edilen alanın kızılçam ormanı mahiyetinde bulunduğu, alanda yürütülen çam balı üretim faaliyeti bakımından söz konusu orman varlığının vazgeçilmez mahiyette olduğu, taş ocaklarının açılması amacıyla yapılacak patlamaların yer altı su sızıntı yollarına zarar vereceği, kalker arama ruhsatlı 13 sahanın mutlak tarım arazisi olduğunun il gıda tarım ve hayvancılık müdürlüğünün 18/08/2011 tarih ve 9623 sayılı yazısında açık biçimde belirtildiği, rüzgar ve hava kalitesi diyagramlarının uygun bulunmadığı, flora ve fauna türleri bakımından yeterli inceleme yapılmadığı, çevresel etki değerlendirmesi bakımından dikkate alınması gerekli bazı verilerde hatalı bilgiler sunulduğu, emisyon modellemesinde artık kullanılmayan yöntemlerin tercih edildiği, hammadde ocaklarında yürütülecek faaliyetten hangi türde ne miktarda ağacın etkileneceği hususunda herhangi bir bilgiye yer verilmediği, bölgede gerçekleşen yangınların ve küresel iklim değişikliklerinin raporda dikkate alınmadığı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ : Savunma dilekçesi sunulmamış, ara kararına yanıt verilmiştir.

DAVALI İDARE YANINDA MÜDAHİL

BEYANLARININ ÖZETİ : Davalı idarece tesis edilen işlemin hukuka uygun bulunduğu ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

DAVACILAR YANINDA MÜDAHİL

BEYANLARININ ÖZETİ : Uyuşmazlık konusu Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararının hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Muğla 2.İdare Mahkemesi'nce, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20/A.maddesi uyarınca dosyanın tekemmül ettiği görülmekle; yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmeksizin dava dosyası incelenerek işin gereği görüldü;

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun, "Tanımlar" başlıklı 2.maddesinde; "Bu Kanunda geçen terimlerden; (...) Çevresel etki değerlendirmesi: Gerçekleştirilmesi plânlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuzyöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji



**T.C.
MUĞLA**

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/2222

KARAR NO : 2023/1222

alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları, (...) Proje tanıtım dosyası: Gerçekleşmesi plânlanan projenin yerini, özelliklerini, olası olumsuz etkilerini ve öngörülen önlemleri içeren, projeyi genel boyutları ile tanıtan bilgi ve belgeleri içeren dosyayı, (...) ifade eder."; "Çevresel etki değerlendirilmesi" başlıklı 10.maddesinde; "Gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlüdürler.Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez; proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez. (...) Çevresel Etki Değerlendirmesine tâbi projeler ve Stratejik Çevresel Değerlendirmeye tâbi plân ve programlar ve konuya ilişkinusûl ve esaslarBakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir." düzenlemelerine yer verilmiştir.

25/11/2014 tarih ve 29186 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren ve işlem tarihinde mer'i Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin, "Tanımlar ve kısaltmalar" başlıklı 4.maddesinde; "(1) Bu Yönetmelikte geçen; (...) c) Çevresel etki değerlendirilmesi (ÇED): Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları, (...) e) Çevresel etki değerlendirilmesi raporu: Ek-1 listesinde yer alan veya Bakanlıkça "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gereklidir" kararı verilen bir proje için belirlenen Özel Formata göre hazırlanacak raporu, (...) h) Çevresel etki değerlendirilmesi olumlu kararı: Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hakkında Komisyon tarafından yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun belirlenmesi üzerine projenin gerçekleşmesinde çevre açısından sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararını, ı) Çevresel etki değerlendirilmesi olumsuz kararı: Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hakkında Komisyonca yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkileri nedeniyle gerçekleştirilmesinde çevre açısından sakınca görüldüğünü belirten Bakanlık kararını, i) (Değişik:RG-26/5/2017-30077) Çevresel etki değerlendirilmesi süreci: Gerçekleştirilmesi planlanan projenin çevresel etki değerlendirmesinin yapılması için; başvuru, inşaat öncesi, inşaat, işletme ve işletme sonrası çalışmaları kapsayan süreci, (...) ifade eder."; "Yetki" başlıklı 5.maddesinde; "(1) Bu Yönetmeliğe tabi projeler hakkında "ÇED Olumlu", "ÇED Olumsuz", "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararlarını verme yetkisi Bakanlığa aittir. Ancak Bakanlık gerekli gördüğü durumlarda "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararının verilmesi konusundaki yetkisini, sınırlarını belirleyerek yetki genişliği esasına göre Valiliklere devredebilir(...)."; "Çevresel etki değerlendirilmesi başvuru dosyası, çevresel etki değerlendirilmesi raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlama yükümlülüğü" başlıklı 6.maddesinde; " (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki bir projeyi gerçekleştirmeyi planlayan gerçek veya tüzel kişiler; Çevresel Etki Değerlendirmesine tabi projeleri için; ÇED Başvuru Dosyasını, ÇED Raporunu, Seçme Eleme Kriterleri uygulanacak projeler için ise Proje Tanıtım Dosyasını, Bakanlıkça yeterli verilmiş kurum/kuruluşlara hazırlatmak, ilgili makama sunulmasını sağlamak ve proje kapsamında verdikleri taahhütlere uymakla yükümlüdürler. (...) (3) (Değişik:RG-26/5/2017-30077) Bu Yönetmeliğe tabi projeler için "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili teşvik, onay, izin, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez, proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez. Ancak bu durum söz konusu teşvik, onay, izin ve ruhsat süreçlerine başvurulmasına engel teşkil etmez. (4) Bu Yönetmelik hükümlerine göre karar tesis edilmeden önce,



T.C.
MUĞLA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/2222

KARAR NO : 2023/1222

projenin gerçekleştirilmesinin mevzuat bakımından uygun olmadığının tespiti halinde, aşamasına bakılmaksızın süreç sonlandırılır.”; “Çevresel etki değerlendirmesine tabi projeler” başlıklı 7.maddesinde; “ (1) Bu Yönetmeliğin; a) Ek-1 listesinde yer alan projelere, b) "ÇED Gereklidir" kararı verilen projelere, c) Kapsam dışı değerlendirilen projelere ilişkin kapasite artırımı ve/veya genişletilmesinin planlanması halinde, mevcut proje kapasitesi ve kapasite artışları toplamı ile birlikte projenin yeni kapasitesi ek-1 listesinde belirtilen eşik değer veya üzerinde olan projelere, ÇED Raporu hazırlanması zorunludur.”; “Çevresel etki değerlendirmesi olumlu veya çevresel etki değerlendirmesi olumsuz kararı” başlıklı 14.maddesinde; “ (1) Komisyon tarafından incelenerek son şekli verilen ÇED Raporu, halkın görüş ve önerilerini almak üzere, Bakanlık ve/veya Valilik tarafından askıda ilan ve internet aracılığı ile on (10) takvim günü görüşe açılır. Bakanlıkça proje ile ilgili karar alma sürecinde bu görüşler de değerlendirilir. Bakanlık haktan gelen görüşler doğrultusunda, rapor içeriğinde gerekli eksikliklerin tamamlanmasını, ek çalışmalar yapılmasını ya da Komisyonun yeniden toplanmasını isteyebilir. (...) (2) Birinci fıkrada belirtilen belgeler, süresi içerisinde gerekçesi belirtilmeden sunulmaz ise, projenin ÇED süreci sonlandırılır.(3) Bakanlık, Komisyon çalışmalarını ve halkın görüşlerini dikkate alarak proje için "ÇED Olumlu" ya da "ÇED Olumsuz" kararını on (10) iş günü içinde verir ve bu kararı Komisyon üyelerine bildirir. Proje için verilen"ÇED Olumlu" ya da "ÇED Olumsuz" kararı Bakanlık ve Valilik tarafından askıda ilan ve internet aracılığı ile halka duyurulur.(4) "ÇED Olumlu" kararı verilen proje için yedi (7) yıl içinde mücbir sebep bulunmaksızın yatırıma başlanmaması durumunda "ÇED Olumlu" kararı geçersiz sayılır. (5) "ÇED Olumsuz" kararı verilen projeler için "ÇED Olumsuz" kararı verilmesine neden olan şartlarda değişiklik olması durumunda yeniden başvuruda bulunulabilir.” düzenlemeleri yer almıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca Muğla ili, Merkez ilçesi, Bayır Beldesi, Tekağaçsırtı Mevkii'nde kurulması planlanan Muğla Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye ait Entegre Çimento Fabrikası ve Hammadde Ocakları Projesine ilişkin olarak 31/12/2014 tarih ve 3754 sayılı Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı alındığı, sonrasında söz konusu kararın davacı yanca öğrenilmesi üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Olayda, uyuşmazlığın çözümü hakimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgi dışında teknik bilgi ve uzmanlık gerektirdiğinden, Mahkememizin 08/04/2022 tarihli ara kararı uyarınca 23/02/2023 tarihinde mahallinde yapılan icra edilen keşif ve bilirkişi incelemesi neticesinde düzenlenen 04/05/2023 tarihli bilirkişi raporunda özetle; “harita mühendisliği bakımından; nihai ÇED raporunda belirtilen hammadde sahalarını kapsayan alana ait sınır koordinatları, tesis alan koordinatları ve ruhsat sahalarına ait koordinatlar incelendiğinde, zemin ile uyumlu olduğu, jeoloji mühendisliği ve hidrojeoloji mühendisliği bakımından; dava konusu etkinlikle ilgili hazırlanmış olan ÇED raporunda söz konusu etkinliğin jeolojik ve hidrojeolojik açıdan yeterli düzeyde tanıtılmadığı, sunulan jeoloji haritası ve kesitleri doğru ve saha gerçekleriyle uyumlu olmakla birlikte etkinliğin tanıtılması ve çevresel etkilerinin anlatılması açısından yeterli olmadığı, özellikle hammadde ocaklarının jeolojik ve hidrojeolojik özellikleriyle çevreye olası etkileri çok yüzeysel ve yetersiz açıklandığı, her bir ocak için kapsamlı ve birbirinden farklı değerlendirmeler gerektiği halde çok yüzeysel ve özet bilgilerle geçirildiği, bu nedenle söz konusu etkinlikle ilgili hazırlanan ÇED raporunda bu konuların ve açıklamaların yeterince olmamasının önemli eksiklik olduğu, ÇED raporunda açıklanan bilgilerin çoğunlukla bölgesel düzeyde ve özet verildiği, faaliyetin tanıtılmasında yeterli bulunmadığı, özellikle hidrojeoloji ile anlatılan bilgilerin çok yetersiz ve değerlendirmelerin hatalı olduğu halde dava konusu entegre çimento fabrikası ve hammadde ocaklarının mansabındaki ovalık bölgede verimli tarım arazileri ile yöre halkı tarafından kullanılan bir çok kuyu bulunduğu, ayrıca pınarbaşı karstik kaynakları ve bu civarda açılmış bulunan MUSKİ içme suyu kuyuları da etkinlik alanının mansap kesiminde yer aldığı, dava konusu alandaki mermerlerin hidrojeolojik açıdan karstik akifer (yeraltı suyu deposu) oluşturabilecek kayaç niteliği



T.C.
MUĞLA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/2222

KARAR NO : 2023/1222

taşıdığı, birincil poroziteleri çok düşük olan bu kayaçların zamanla geçirdikleri tektonik hareketler sonucunda çatlaklı kırıklı bir yapı kazandıkları, çatlaklı ve kırıklı yapı karstlaşmanın derecesini arttırarak geçirimsizliği yüksek akiferleri oluşturabildiği, Muğla ilinin içme suyu ihtiyacının sağlandığı MUSKİ kuyularının da bu formasyonda açıldığı, hazırlanan ÇED raporunda etkinlik alanının mansabında yer alan halk kuyuları ile muski kuyularına ve jura kretase mermerlerinin su verme özelliklerine değinilmediği, proje alanının Kazan Göleti'nin uzun mesafeli koruma alanında kaldığı ve etkinliğin söz konusu baraja zarar verme potansiyeli olduğu, söz konusu etkinlikle 9'u kil ve 4'ü kalker ocağı olan toplamda 13 hammadde ocağından açık ocak üretim yoluyla sahadan önemli miktarda malzeme alınarak stok ve pasa alanları oluşturulacağından yüzey ve yeraltı sularının olumsuz etkilenme potansiyeli bulunması nedenleri ile söz konusu projenin kamu yararına olmadığı, maden mühendisliği bakımından; proje ile ilgili hazırlanmış olan ÇED raporunda söz konusu madencilik faaliyetinde kil ve kalker ocakları için şev duraylılık analizleri yapılmadan ocak geometrileri ve planlaması yapıldığı, bu durumun ocak şevlerinin duraylılığı açısından risklerin ortaya konmadığını da gösterdiği, çevre mühendisliği bakımından; ÇED raporunda üretim faaliyeti ile ilişkili emisyon debilerine yönelik detay verilmediği, maden ocağının yıllık üretim miktarı, çalışma süresi, nakliye mesafesi, saatlik sefer sayısı ve nakliye emisyon faktörü dikkate alınarak hesaplama yapıldığında sadece nakliye için yaklaşık 50,75 kg/sa kütsel debi söz konusu olacağı, basit bir hesaplama yapılan nakliye sürecinde meydana gelecek emisyon değerinin dahi ÇED raporunda belirtilen değerlerin çok üstünde bulunduğu, ÇED raporunda yer alan açık ocak madenciliği sürecinde oluşacak emisyon değerlerinin denetime açık olmadığı, açık ocak madenciliğinin oluşturacağı toz emisyonlarının miktar ve dağılımı konusunda doğru değerlendirme yapılmasını engellediği, daha az faktörü dikkate alarak yer seviyesindeki kirlenici konsantrasyonlarını tahmin etmekte daha kısıtlı görülen model yazılımının kullanılması raporun hazırlandığı tarih itibarıyla uygunsuzluk taşımamakla beraber maden ocaklarından kaynaklı oluşacak pm10 ve çöken toz emisyonlarının ÇED raporuna doğru yansıtılmadığı, işletme aşamasında ocak alanlarından kaynaklı birçok gürültü neden olabilecek makinenin/ekipmanın gürültü seviyesine dair hesaplama dahil edilmediği, kullanılan iş makinelerinden kaynaklanacak toplam ses gücü düzeyinin her bir kaynağın ses gücü düzeyinden ilgili formül yardımı ile hesaplanması gerektiği, kullanılacak olan makine ekipmanların ses gücü düzeyi ile ilgili değerlendirmede sadece kamyon (40 adet) ve fabrika hesaplama dahil edildiği, ekskavatör, yükleyici, arasöz, delici, greyder, vb. araç bu hesaplamalara eklenmediği, bu ekipmanların kullanılmaması mümkün görünmediğinden gürültü ile ilgili hesaplamaların gerçeği yansıtmayacağı, meteoroloji mühendisliği bakımından; söz konusu ÇED raporu, meteorolojik değerlendirmesi'nin 1975-2001 yılı datalarına göre yapılmış olması nedeniyle, güncellenen mevzuatlar açısından yeterli olmadığı, raporu hazırlayanlar arasında meteoroloji mühendisi bulunması gerektiği halde olmadığı, tesisin bulunduğu noktada meteoroloji istasyonu olmaması durumunda bölgenin iklimini ve modelleme girdilerinin tesis rakımına taşınması gerektiği, yağıştan eklenik sapma ve yağışın dağılım grafiği verilerek Yatağan Meteoroloji İstasyonu'nda ölçülen yağışlar tesisin yapılacağı rakım seviyesine çıkartılmasına rağmen modellemede kullanılan diğer meteorolojik parametreler için bu işlemin yapılmadığı, raporda kullanılan meteorolojik parametrelerin 2001 yılına ait olduğunun ifade edildiği, iklim değişikliği nedeniyle bu parametrelerin güncel datalarla yapılmasının önem arz ettiği, modellemenin günümüz dataları ile yenilenmesi yararlı olacağı, nem değerinin düşük olmasının sesin yayılım mesafesini de kısıltacağı, bu nedenle raporda atmosferik yutuş hesaplamasında, nem oranı % 48 değil, en yüksek nem değeri alınması gerektiği, hakim rüzgar yönüne dair çalışmaların hatalı bulunduğu, biyoloji bilimi bakımından; proje sahasındaki doğal alanların ekolojik bütünlüğünü ve devamlılığını sağladığının gözlemlendiği, doğal alanlarla bağlantısı devam eden davaya konu orman alanının bu habitat bütünlüğünün korunması açısından son derece önem arz ettiği, alanın bitki örtüsünü takson (tür ve tür altı) düzeyinde ortaya çıkartmak amacıyla bu alanda uzman (lisans üstü eğitimi bitki sistematiki üzerine olan veya bu konuda yayınları bulunan) biyolog



**T.C.
MUĞLA**

2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/2222

KARAR NO : 2023/1222

tarafından bitkilerin vejetasyon dönemleri dikkate alınarak yürütülen arazi çalışması sonucunda toplanan herbaryum örneklerinin teşhis edilmesi neticesinde ortaya konulabildiği, ÇED raporunda son derece düşük sayıda türe yer verilirken bazı taksonların ise sadece cins düzeyinde listede yer olduğu, literatür çalışmalarına alan ve yakın çevresinden yürütülen çalışmalara yer verilmediği, çalışmanın 2010 yılında yapıldığı ve bu nedenle güncel verileri içermesinin mümkün olmadığı, bitki listesi uygun bilimsel yöntemle hazırlanmadığı, buradan elde edilen sonuçlara göre yöre de hangi endemik veya nadir taksonların bulunduğu ile ilgili tespit mümkün olmadığı, olası var olan bitkilerin alanda yürütülecek faaliyetlerden ne şekilde etkileneceği ve ne gibi tedbirler alınması gerektiği bilgisinin anlamsız hale geldiği, yürütülecek faaliyet neticesinde orman ekosisteminin büyük oranda etkileneceği, toprak altı canlıları ve toprak üstünde ormanı barınma, üreme, beslenme ve avlanma amacıyla kullanan çok sayıda fauna üyesinin çalışmalardan doğrudan etkileneceği, alanda yürütülecek madencilik ve çimento üretim faaliyetleri ile ilgili ortaya çevre mühendisliği disiplinince konulan toz emisyon hesaplamaları bitkilerin vejetatif gelişmelerini olumsuz etkileyeceği, faaliyet sahasının yer altı ve yer üstü su kaynaklarına yakınlığı sebebiyle ekolojik bütünlük çerçevesinde tüm canlıları zincirleme olumsuz etkileyeceği, orman mühendisliği bakımından; toz ve gaz emisyonundan kaynaklı ağaçların fotosentez yeteneğinin zarar göreceği, ilerleyen dönemde yaprak dökülmeleri ve kurumalar ile biyotik ve abiyotik zararlıların ormanda etkin olacağı, tozlaşmanın devamlılığını sağlayan arı ve diğer böceklerin uğrayacağı zarar neticesinde arıcılık ve çam balı faaliyetlerinin sektöre uğrayacağı, verimli devlet ormanı statüsünde 3 kapalı tam kapalılığa sahip alanda çok sayıda ağaç kesileceği, kesilecek ağaçların orman ekosistemine olası etkilerinin göz ardı edildiği, bitkisel toprak sıyrılması ve depolanması işleminin usulünde rüzgar ve su erozyonu riski için tedbir öngörülmediği, sahanın orman sınırları içerisinde bitişiğinde olmasına, orman yangını riski bulunan ve yangına 1. derecede hassas bir alanda yer almasına rağmen orman yangınlarıyla mücadele eylem planı olmadığı, ziraat mühendisliği bakımından; projenin tamamen doğal yapısı korunmuş orman alanları ile tarım alanları üzerinde yapılmak istenildiği, projenin hayata geçmesi ile çimento fabrikası ve maden alanlarının tarım alanları ile orman alanlarının ortasında kalacağı, bu durumda çimento fabrikası ve çevredeki tarım alanları ile orman alanlarının doğrudan fiziki ve toz etkisi açısından doğrudan etkileneceği, proje alanının yaklaşık 775 hektar yani 7750 dekar alanı içerdiği ve bu alanların tamamen doğal orman ve tarım alanları şeklinde olması projenin çevresel olumsuz etkisini artıracığı, ÇED dosyası kapsamında tarım alanlarına alan kullanımı vb doğrudan etkiler ile toz etkisi vb dolaylı etkilerin neler olacağının verilmediği, bu etkilere karşı alınması gereken inşaat öncesi, inşaat sürecinde ve sonrasında çimento ve maden alanlarının işletilmesi sürecindeki etkilerin neler olacağı alan bazında anlatılmadığı, ÇED raporunda genel ifadelerle ayrıntıdan uzak bir şekilde yetersiz olarak verildiği, bu yönü ile ÇED dosyasının çok eksiklikler içerdiği, çimento fabrikası bakımından bir kısım açıklamalara yer verilmesine karşın; fabrika dışında çok büyük bir alanda nispeten toz oluşumu açısından açık şartlarda nispeten kontrolsüz durumda 13 maden alanında toz oluşumuna ilişkin açıklamanın ve kümülatif etkinin detaylı olarak açıklanmadığı, toz modelleme çalışmasının bazı parametreleri göz önüne almadan ve ruhsat alanlarındaki üretim alanlarının topografik konumları, eğim açıları, rüzgar esme yönü vb parametrelerin her ruhsat alanı için ayrı olarak değerlendirilmesi gerektiği, -madencilik faaliyetlerine ilişkin toz oluşumuna ilişkin alınacak önlemler açısından detaylı açıklamanın ÇED dosyasında bulunmadığı, ÇED dosyasının yetersiz hazırlandığı ve eksiklikler içerdiği, ayrıca ÇED dosyasındaki modelleme verilerinin eski ve detaysız olduğu, ÇED raporunda böylesine büyük bir alanda yapılması planlanan ve yılın 340 günün 24 saat çalışacağı belirtilen çimento fabrikası ve bu fabrikaya hammadde sağlayacak olan 13 adet maden ocağından oluşacak tozun tarımsal alanlara ve bitkilere olan etkileri ile alınacak önlemler ile ilgili detaylı bir çalışmanın olmadığı, konunun değerlendirilmediği, bu husus ile ilgili bilimsel bir inceleme ve analiz sonuçlarının olmadığı bu nedenle aslında en önemli konunun ÇED raporunda detaylı olarak verilmediği, 74630, 74631 ve 89416 numaralı ocak sahalarının işletilmeye



T.C.
MUĞLA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/2222

KARAR NO : 2023/1222

geçmesi ile tarım alanlarının ruhsat alanlarının büyük bir bölümünü kapsaması nedeni ile tahrip olacağı/yok olacağı veya hemen yakınındaki/bitişigindeki tarım alanlarının ocakların işletilmesi sürecindeki oluşacak toz etkisinden doğrudan etkileneceği, ÇED dosyası içeriğinde kil ve kalker ruhsat alanlarının neresinde ve ne büyüklükte maden işletmeciliği yapılacağına dair bir bilgilendirmenin ve ya harita ile detaylı bilgilendirmenin de olmadığı, sahada yürütülecek madencilik faaliyet bakımından bölgede bulunan mevsimsel akışlı kuru derelerdeki su akışının olumsuz etkileneceği veya işletme sonucunda oluşabilecek toz atıkları ile kuru dere yatakları ve aşağıdaki tarım alanları ile yeraltı sularını besleyen taşınan suyun kirleneceği, neticeten tarım alanları ile yeraltı sularını besleyen taşınan suyun kirleneceği, maden ruhsat alanlarının büyüklüğü ve çok sayıda tarımsal alana bitişik konumda bulunması neticesinde toz etkisini artacağı, özellikle yaz aylarında sıcak dönemlerde maden içi ve taşıma yolları ile madenin çıkarılması ve kırma eleme tesislerinde sulamanın sıcaklık ile çabuk buharlaşması/etkisini kaybetmesi nedeni ile kontrollü şartların tam anlamıyla sağlanması mümkün bulunmadığı, çalışma süresi ve şekli dikkate alındığında anılan değerin toz sınır eşik değerinin üstünde kalacağı, maden sahalarının açılacağı dağlık alanların güneybatı yönüne doğru bir vadi şeklinde uzandığı, vadinin hemen yakınında tarım alanların başladığı bu nedenle oluşacak tozun vadi yapısı ile doğrudan kuzeybatı esme yönünde olan tarım alanları ile köy yerleşimi üzerine taşınacağı, maden çıkarılması süreçlerinde özellikle patlatma ve ekskavatörle madenin sökülmesi, kepçe ile kamyonlara yüklenmesi ve taşınması ile madenin çıkarıldığı kalker üretiminin her aşamasında önemli miktarda toz oluşumunun olacağı yolunda görüş ve değerlendirmelere yer verildiği görülmüştür.

Bilirkişi raporunun taraflara tebliği üzerine rapora davalı idare vekili ile davalı idare yanında müdahil vekili tarafından itiraz edildiği ayrıca bilirkişi raporunda, keşif tarihi itibarıyla mevcut veri ve değerler esas alınarak değerlendirmeler yapıldığı, uyuşmazlık konusu faaliyet sahasına 3 kilometre mesafede zeytinlik alan bulunup bulunmadığı, varsa uyuşmazlık konusu faaliyetlerin söz konusu zeytinliklerin vegatatif ve genaratif gelişimine olumsuz etkisi olup olmayacağı hususlarında bilirkişi raporunda değerlendirmeye yer verilmediği, Mahkememizin bilirkişi sorusunda açık biçimde ifade edildiği halde Muğla 1.İdare Mahkemesi'nin 06/03/2015 tarih ve E:2014/421, K:2015/236 sayılı kararının ve söz konusu kararda yer alan hususların dava konusu işlemde giderilip giderilmediği, mezkur yargı kararı gereklerinin karşılanıp karşılanmadığı hususunda raporda herhangi bir değerlendirme olmadığı görüldüğünden Mahkememizin 01/06/2023 tarihli ara kararı ile dava konusu işlem tarihi itibarıyla (31/12/2014) Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararına esas teknik bilgi ve verilerin güncel ve yeterli olup olmadığı, kararda hangi tarih veya döneme dair verilerin esas alındığı, varsa işleme esas veri ve bilgilerle işlem tarihi itibarıyla güncel veriler arasındaki farklılığın olası etkilerinin neler olduğu, faaliyet sahasına 3 kilometre mesafede zeytinlik alan bulunup bulunmadığı, varsa uyuşmazlık konusu faaliyetlerin söz konusu zeytinliklerin vegatatif ve genaratif gelişimine olumsuz etkisi olup olmayacağı, anılan sahanın varsa alanda mevcut zeytinliklere, yerleşim yerlerine ve tarım alanlarına mesafesinin ne olduğu, işlemde Muğla 1.İdare Mahkemesi'nin 06/03/2015 tarih ve E:2014/421, K:2015/236 sayılı kararının ve söz konusu kararda yer alan eksikliklerin giderilip giderilmediği, mezkur yargı kararı gereklerinin karşılanıp karşılanmadığı hususlarında ek rapor alınmasına karar verilmiş, mezkur karar çerçevesinde bilirkişi heyetince düzenlenen 13/07/2023 tarihli bilirkişi raporunda özetle; jeoloji ve hidrojeoloji bilim dalları bakımından; Muğla 1. İdare Mahkemesi'nin 06.03.2015 tarih ve e2014/421, k:2015/236 sayılı kararlarında belirtilen eksikliklerin giderilmediği, yürütülecek faaliyet neticesinde yöre halkı tarafından kullanılan yeraltı sularının ve sulama amaçlı kullanılan Kazan Göleti rezervuarının olumsuz etkilenme potansiyelinin bulunduğu, hammadde ocaklarından önemli miktarda malzeme alınarak stok ve pasa alanları oluşturulacağından yüzey ve yeraltı sularının olumsuz etkilenme potansiyeli olduğu, maden mühendisliği bakımından; ÇED raporunda söz konusu madencilik faaliyetinde kil ve kalker ocakları için şev duraylılık analizleri yapılmadan ocak geometrileri ve planlaması yapıldığı,



T.C.
MUĞLA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/2222

KARAR NO : 2023/1222

ocak şevlerinin duraylılığına dair açısından risklerin ortaya konmadığını gösterdiği, rekültivasyon ile ilgili detaylı bilgi verilmediği, çevre mühendisliği bakımından: ÇED raporunda verilen toz emisyonu hesaplamalarında eksik işlem/hata bulunduğu, hesaplamalarda kontrollü çalışma koşullarında en kötü koşullara göre hesaplamalar yapılması gerektiği, maden ocağının yıllık üretim miktarı, çalışma süresi, nakliye mesafesi, saatlik sefer sayısı ve skhkky'deki nakliye emisyon faktörü dikkate alındığında sadece nakliye için yaklaşık 50,75 kg/sa kütleli debi söz konusu olacağı, basit bir hesaplama yapılan nakliye sürecinde meydana gelecek emisyon değerinin dahi raporda kabul edilen emisyon değerlerinin çok üstünde bulunduğu, bu çerçevede ÇED raporunda yer alan emisyon değerlerinin gerçeği yansıtmadığı, tesiste faaliyet gösterecek ekipman sayısının net biçimde ifade edilmemesi nedeniyle sağlıklı bir değerlendirme yapılmasına olanak bulunmadığı, raporun projenin çevreye olası olumsuz etkilerini ve bu etkilerin düzeyini net biçimde ortaya koyamadığı, bu durumun olumsuz yöndeki etkilerin azaltılması için alınacak önlemlerin belirlenmesini de olumsuz biçimde etkilediği, meteoroloji mühendisliği bakımından: ÇED raporunda işlem tarihi itibarıyla güncel olmayan geçmiş yıllara ait verilerin kullanıldığı, tüm kirletici kaynakların kümülatif olarak değerlendirilmemesinin, kullanılan verilerin ve meteorolojik parametrelerin tesisin yapılacağı rakım seviyesine çıkartılmamasının, yine atmosferik yutuş hesaplamasında, en yüksek nem değerinin alınmamasının önemli bir eksiklik oluşturduğu, biyoloji bilimi bakımından: ÇED raporunda bitki listesi ortaya konulması ile ilgili ekim ayında bir gün süren arazi ve anket çalışmaları yapıldığı bilgisine yer verildiği, bir gün süren anket çalışma ile hazırlanan bitki listesinde 17 familya ya ait 24 bitki taksonu tespit edildiği, raporda literatür çalışmalarına, alan ve yakın çevresinden yürütülen çalışmalara yer verilmediği, bitki listesinin uygun bilimsel yöntemle hazırlanmadığı, bu nedenle elde edilen sonuçlara göre yöre de hangi endemik veya nadir taksonların bulunduğu ile ilgili tespitinin mümkün olmadığı, dolayısıyla söz konusu bitkilerin alanda yürütülecek faaliyetlerden ne şekilde etkileneceği ve ne gibi tedbirler alınması gerektiği bilgisi de anlamsız kaldığı, alanda yürütülecek çalışmalar neticesinde ormanlık alanda bulunan bitkilerin vegetatif gelişiminin olumsuz biçimde etkileneceği, orman mühendisliği bakımından: maden ocaklarında yürütülecek delme ve patlatma çalışmaları hakkında genel bilgiler verilmekle yetinildiği, rekreasyon çalışmalarının yeterli teknik detay içermediği, bu nedenle rekreasyon planlarında önemli eksiklikle bulunduğu, raporda kullanılacak patlayıcı madde miktarları ve ateşleme sistemleri hakkında bilgi verilmediği, ayrıca titreşim hesaplamaları bakımından büyük önem taşıyan anlık şarj ile ilgili herhangi bir hesaplama yapılmadığı, başka bir ilde yapılan patlatma hesaplamalarının Muğla iline uyarlanması söz konusu olamayacağı, çevresel etki değerlendirmesi raporunda bitkisel toprağın sıyrılması ve depolanması hususunda herhangi bir bilginin yer almadığı, yangına birinci derece hassas alanda orman yangını eylem planı olmadığı, ziraat mühendisliği bakımından: proje kapsamında yürütülecek faaliyetlerin ve inşa edilecek ünitelerin tamamının toz çıkaran tesisler olduğu, proje kapsamında çimento fabrikası dışında çok geniş bir alanda kil ve kalker şeklinde hammadde üretiminde birleşik konumda 4 tane kalker ocağı ruhsat alanı ile yine bitişik konumda olan 9 adet kil ocağının olduğu, 95.330 m2 lik kapalı alan ve 765,6 hektar hammadde sahası olmak üzere toplam 775,1 hektarlık alanda "entegre çimento fabrikası ve hammadde ocakları" kurulması planlandığı, ancak 13 ruhsat sahası içinde nerede üretim yapılacağı veya ruhsat sahaslarının ne kadarlık alanlarında işletme yapılacağını belirtmediği, çimento fabrikası dışında çok büyük bir alanda nispeten toz oluşumu açısından açık şartlarda nispeten kontrolsüz durumda 13 maden alanında oluşacak toz oluşumuna ilişkin açıklamanın ve kümülatif etkinin detaylı olarak açıklanmadığı, raporda büyük bir alanda yapılması planlanan ve yılın 340 günün 24 saat çalışacağı belirtilen çimento fabrikası ve bu fabrikaya hammadde sağlayacak olan 13 adet maden ocağından oluşacak tozun tarımsal alanlara ve bitkilere olan etkileri ile alınacak önlemler ile ilgili detaylı bir çalışmanın olmadığı, konunun değerlendirilmediği, bu husus ile ilgili bilimsel bir inceleme ve analiz sonuçlarının olmadığı bu nedenle de aslında en önemli konunun ÇED raporunda detaylı olarak verilmediği, esasen tesiste yürütülecek



T.C.
MUĞLA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/2222

KARAR NO : 2023/1222

faaliyetler neticesinde oluşacak tozun çevredeki tarımsal yapıya etkisinin olup olmayacağının önem taşıdığı, bu etki derecesinin maden alanları ve kırma-eleme tesisinin tarım alanlarına yakınlığı ve maden alanı ile tarım alanları arasında dağ, tepe vb doğal eşik özelliğindeki yükseltinin olup olmaması ile hakim rüzgar yönüne bağlı olarak değişiklik gösterdiği, 74630, 74631 ve 89416 numaralı ocak sahalarının işletilmeye geçmesi ile tarım alanlarının ruhsat alanlarının büyük bir bölümünü kapsamaması nedeni ile tahrip olacağı/yok olacağı veya hemen yakınındaki/bitiştiğindeki tarım alanlarının ocakların işletilmesi sürecindeki oluşacak toz etkisinden doğrudan etkilenmeyeceği, çimento fabrikasında hammadde olarak kullanılacak olan yapılmak istenilen madenciliğin kil ve kalker ocağı olacağı ve özellikle kalker ocağı işletmeciliğinde patlatma ve delme ile madenin çıkarılarak kurulması planlanan kırma-eleme tesislerinde kırılacağı, ruhsat sahası içinde kırma-eleme tesisi ile birlikte patlatma ve delme işlemleri ile madenin içinde ve madenin dışarıya taşınması esnasında tozun oluşmasının kaçınılmaz bulunduğu, maden ruhsat alanlarının büyüklüğü ve çok sayıda bitişik konumda olmalarının toz etkisini artıracığı, çimento fabrikasının çalışmasına paralel olarak maden alanlarında da yılda 340 gün ve neredeyse yılın tamamında olacağı düşünüldüğünde bu değerinde toz sınır eşik değerinin üstünde olacağı düşünüldüğü, maden alanının yakın çevresindeki deştin köyü yerleşimi ve çevresinde mahallelerin etrafında ekili ve dikili tarım alanlarının bulunduğu, köy çevresinde verimli, bakımlı kapama zeytin bahçesi ile kuru-sulu tarım alanları olduğu, bu alanların yörenin dağlık arazi yapısından dolayı yöre halkının kullandığı yegane tarım alanları niteliği taşıdığı, çimento fabrikası ile maden ocaklarının bu tarım alanlarından daha yüksek konumda bulunduğu, ruhsat sınırlarının yerleşim ve tarım alanlarına 140 metre gibi mesafelerden başladığı ve 3 km uzaklık içinde çok sayıda zeytin bahçesinin ve zeytinlik alanın olduğu, dolayısıyla ruhsat sahalarının içinde zeytinlik alanlar ve bu alanlara çok yakın olan 3 km sınırının içinde tarım alanlar yer aldığı, maden sahalarının açılacağı dağlık alanların güneybatı yönüne doğru bir vadi şeklinde uzanmakta olup vadinin hemen yakınında tarım alanlarının başladığı görülmektedir. maden sahaları, çimento fabrikası ve kırma eleme tesislerinin bu vadi yapısının zeytinlik alanlar ve köy yerleşiminden daha yüksek konumda olması nedeniyle özellikle kuzeydoğudan esen rüzgarlar ile madenin çıkartılması ve kırma-eleme tesisinde kırılması, taşınması esnasında muhtemel tozların dağlık yapının arasında çukur şekilli olan adeta bir yol/kanal gibi olan vadi yapısı ile doğrudan kuzeybatı esme yönünde olan tarım alanları ile köy yerleşimi üzerine taşınacağı, uyumsuzluk konusu sahaya 90 metre uzaklıklarda zeytinlik alanlar bulunduğu, hammadde sahalarının işletilmesi ile oluşacak toz 3 km sınır içinde bulunan zeytin ağaçlarının yapraklarındaki stomaları kapatarak zeytin ağaçlarının vejetatif (yaprak dal ve gövde oluşumu) ve generatif (çiçeklenme, meyve oluşumu) gelişimini doğrudan olumsuz olarak etkileyeceği, kalker ocakları ve kırma-eleme tesisinin iş akım şemaları incelendiğinde işletmenin her aşamasında toz ve gürültünün olduğu, yürütülecek çalışmaların niteliği dikkate alındığında ruhsat sahasına 3 km sınır içindeki zeytinlik alanlardaki zeytin ağaçlarının vejetatif ve generatif gelişimini olumsuz olarak etkileyeceği ve bu etkininde hammadde ocakları ve çimento fabrikasının uzun süreli işletme ömrü dikkate alındığında katlanarak artacağı, bu bağlamda dava konusu entegre proje sahasının çevresinde ve 3 km uzaklığında yoğun deliceye aşılı ve kapama şeklindeki zeytinliklerin bulunmasından dolayı dava konusu yapılmak istenilen projenin 3573 sayılı yasa ile uyumsuz olduğu, yine dava konusu alanda yapılacak çimento fabrikası, maden ocak alanları, kırma-eleme, taşıma, malzeme depolama alanları ile dava konusu proje kapsamında çalışma yapılacak ocaklardan oluşabilecek tozlaşmanın çevredeki, doğal flora-fauna yapısı ile tarım arazileri ile kültür bitkileri ve zeytin ağaçlarına zarar vereceği, etrafa yayılan tozun biyoflora üzerine olumsuz etkilerde bulunacağı, toz oluşumunu engellemek için yapılacak küçük alanlı ve su ile pülvarize şekilli ıslatmaların etkisi anlık olup devamlılık arz etmeyeceği, özellikle bu toz durumunun, hava sıcaklığının aşırı yükseldiği, ıslatmanın yetersiz kalacağı yaz aylarında daha etkili olacağı, proje tanıtım dosyasını hazırlayan ekip içinde ziraat mühendisinin olmadığı bu nedenle projenin tarımsal alanlara olası etkilerinin ve alınacak önlemlerin değerlendirilmediği yolunda görüş ve



T.C.
MUĞLA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/2222

KARAR NO : 2023/1222

değerlendirmelere yer verildiği görülmüştür.

Bilirkişi ek raporu da taraflara tebliğ edilmiş ve rapora davalı idare ile davalı idare yanında müdahil tarafından itiraz edildiği görülmüş ise de; söz konusu itirazlar bilirkişi raporunu kusurlandıracak nitelikte olmadığından bilirkişi raporu ve bilirkişi ek raporu hükme esas alınabilecek yeterlilikte bulunmuştur.

Yine Mahkememizin 11/08/2023 tarihli ara kararına Muğla İl Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından cevaben sunulan 22/08/2023 tarihli yazı ve ekli belgelerden uyuşmazlık konusu sahaya 3 kilometre mesafede 12 adet zeytinlik vasıflı alan bulunduğu anlaşılmıştır.

Bu durumda; Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararına esas proje tanıtım dosyasında hammadde ocaklarının jeolojik ve hidrojeolojik özellikleriyle çevreye olası etkilerine dair açıklamaların çok yüzeysel ve yetersiz olduğu, yürütülecek faaliyetin Kazan Göletine zarar verme potansiyeli bulunduğu, yüzey ve yeraltı sularının olumsuz etkilenme potansiyeli taşıdığı, kil ve kalker ocakları için şev duraylılık analizleri yapılmadan ocak geometrileri ve planlaması yapıldığı, ocak şevlerinin duraylılığı açısından risklerin ortaya konmadığı, üretim faaliyeti ile ilişkili emisyon debilerine yönelik detay verilmediği, nakliye sürecinde meydana gelecek emisyon değerinin dahi ÇED raporunda belirtilen değerlerin çok üstünde bulunduğu, bu çerçevede ÇED raporunda yer alan açık ocak madenciliği sürecinde oluşacak emisyon değerlerinin denetime açık olmadığı, maden ocaklarından kaynaklı oluşacak pm10 ve çöken toz emisyonlarının ÇED raporuna doğru yansıtılmadığı, gürültü seviyesinin tespitine tesiste kullanılacak makinenin/ekipmanın tamamının dikkate alınmadığı, meteorolojik verilerin güncel olmadığı, esas alınan verilerin yağışlar dışında tesisin yapılacağı rakım seviyesine çıkartılmadığı, nem oranı hatalı alındığı, hakim rüzgar yönüne dair çalışmaların hatalı bulunduğu, ÇED raporunda son derece düşük sayıda türe yer verilirken bazı taksonların ise sadece cins düzeyinde listede yer olduğu, literatür çalışmalarına alan ve yakın çevresinden yürütülen çalışmalara yer verilmediği, güncel verileri içermediği, bitki listesi uygun bilimsel yöntemle hazırlanmadığı, toz ve gaz emisyonundan kaynaklı ağaçların fotosentez yeteneğinin zarar göreceği, tozlaşmanın devamlılığını sağlayan arı ve diğer böceklerin uğrayacağı zarar neticesinde arıcılık ve çam balı faaliyetlerinin sektöre uğrayacağı, verimli devlet ormanı statüsünde 3 kapalı tam kapalılığa sahip alanda çok sayıda ağaç kesileceği, kesilecek ağaçların orman ekosistemine olası etkilerinin göz ardı edildiği, bitkisel toprak sıyrılması ve depolanması işleminin usulünde rüzgar ve su erozyonu riski için tedbir öngörülmediği, sahanın orman sınırları içerisinde bitişiğinde olmasına, orman yangını riski bulunan ve yangına 1. derecede hassas bir alanda yer almasına rağmen orman yangınlarıyla mücadele eylem planı olmadığı, 13 ruhsat sahası içinde nerede üretim yapılacağı veya ruhsat sahalarının ne kadarlık alanlarında işletme yapılacağının belirtilmediği, çimento fabrikası dışında çok büyük bir alanda nispeten toz oluşumu açısından açık şartlarda nispeten kontrolsüz durumda 13 maden alanında oluşacak toz oluşumuna ilişkin açıklamanın ve kümülatif etkinin detaylı olarak açıklanmadığı, oluşacak tozun tarımsal alanlara ve bitkilere olan etkileri ile alınacak önlemler ile ilgili detaylı bir çalışmanın olmadığı, uyuşmazlık konusu sahaya 90 metre mesafeden başlamak üzere çok sayıda zeytinlik alan ile tarım arazisi olduğu, hammadde sahalarının işletilmesi ile oluşacak toz 3 km sınır içinde bulunan zeytin ağaçlarının yapraklarındaki stomaları kapatarak zeytin ağaçlarının vejetatif (yaprak dal ve gövde oluşumu) ve generatif (çiçeklenme, meyve oluşumu) gelişimini doğrudan olumsuz olarak etkileyeceği, bu etkinin hammadde ocakları ve çimento fabrikasının uzun süreli işletme ömrü dikkate alındığında katlanarak artacağı, bu bağlamda uyuşmazlık konusu tesis ve maden ocaklarında yürütülecek faaliyetin 3573 sayılı Yasa'nın 20.maddesine uygun bulunmadığı, ayrıca projenin tarımsal alanlara olası etkilerinin ve alınacak önlemlerin de ayrıntılı biçimde değerlendirilmediği, dolayısıyla çevresel etki değerlendirmesi sürecinde anılan projenin çevresel etkilerinin yukarıda zikredilen hususlarda yeterince irdelenmediği, eksiklikler içerdiği, çevresel etki değerlendirmesi raporunda getirilen



T.C.
MUĞLA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/2222

KARAR NO : 2023/1222

çözümlerin yeterli olmadığı, ayrıca yürütülecek faaliyetin niteliği itibariyle 3573 sayılı Yasa'nın 20.maddesine aykırılık içerdiği anlaşıldığından; Muğla ili, Merkez ilçesi, Bayır Beldesi, Tekağaçsırtı Mevkii'nde kurulması planlanan Muğla Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye ait Entegre Çimento Fabrikası ve Hammadde Ocakları Projesine dair dava konusu Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararında hukuka uyarlık bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin **iptaline**, aşağıda dökümü yapılan 25.828,50.-TL yargılama gideri ile karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca belirlenen 5.500,00.-TL avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacılara verilmesine, davacılar yanında müdahiller tarafından yapılan ve aşağıda ayrıntısına yer verilen giderlerin davalı idareden alınarak davacı yanında müdahillere verilmesine, davalı idare yanında müdahil tarafından yapılan yargılama giderlerinin davalı idare yanında müdahil üzerinde bırakılmasına, artan posta ve keşif avanslarının istemleri halinde derhal aksi takdirde kararın kesinleşmesinden sonra re'sen yatırımlara iadesine, kullanılmayan 133,00-TL ve fazladan yatırılan toplam 429,40.-TL yürütmenin durdurulması harcının istemi halinde davacılara iadesine, 492 sayılı Harçlar Kanununun 8. Maddesi uyarınca alınması gerekli 269,80-TL karar harcından peşin alınan 80,70-TL'nin mahsubu sonucu kalan 189,10-TL harcın davacılar tarafından; resmi karşılana 10,00-TL posta giderinin ise davacılar yanında müdahil Ziraat Mühendisleri Odasından tahsili hususunda kararın kesinleşmesini takiben ilgili vergi dairesi müdürlüğü tahsil müzekkeresi yazılmasına, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20/A. Maddesinin 2.fıkrasının "g" bendi uyarınca kararın tebliğini izleyen günden itibaren 15 gün içerisinde Mahkememize verilecek dilekçeyle Danıştay'a temyiz yolu açık olmak üzere, 07/09/2023 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BAŞKAN
LEVENT ÖZALP
118682

Üye
HAKAN KARAALİ
195116

Üye
ELİFNUR VASFİYE ANAYURT
266578

YARGILAMA GİDERİ (Davacı)	:
Başvuru Harcı	: 80,70 TL
Karar Harcı	: 269,80 TL
Vekalet Harcı	: 57,50 TL
Keşif Harcı	: 571,90 TL
Tem.K.Harcı	: 168,30 TL
Tem.Y.B. Harcı	: 397,80 TL
Tem.Y.D. Harcı	: 133,00 TL
Bilirkişi Ücreti	: 22.500,00 TL
Keşif Gideri	: 600,00 TL
Posta Gideri	: 1.049,50 TL
TOPLAM	: 25.828,50 TL



T.C.
MUĞLA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/2222

KARAR NO : 2023/1222

YARGILAMA GİDERİ (Davacı Yanında Müdahil) :

Karar Harcı	:	80,70 TL
Vekalet Harcı	:	11,50 TL
Posta Gideri	:	142,00 TL

TOPLAM : 234,20 TL

YARGILAMA GİDERİ (Müdahil-Menteşe B.B.) :

Karar Harcı	:	80,70 TL
Vekalet Harcı	:	11,50 TL
Tem.Y.B. Harcı	:	397,80 TL
Tem.K. Harcı	:	168,30 TL
Tem.Y.D. Harcı	:	133,00 TL
Posta Gideri	:	42,50 TL

TOPLAM : 833,80 TL

YARGILAMA GİDERİ (Müdahil Muğla B.B.B.) :

Karar Harcı	:	80,70 TL
Vekalet Harcı	:	11,50 TL
Tem.Y.B. Harcı	:	397,80 TL
Tem.K. Harcı	:	168,30 TL
Tem.Y.D. Harcı	:	133,00 TL
Posta Gideri	:	10,00 TL

TOPLAM : 801,30 TL

YARGILAMA GİDERİ (Müdahil-Deştin Köyü S.K..) :

Karar Harcı	:	179,90 TL
Vekalet Harcı	:	25,60 TL
Posta Gideri	:	10,00 TL

TOPLAM : 215,50 TL

YARGILAMA GİDERİ (Müdahil-T.Ormancılar D.) :

Karar Harcı	:	179,90 TL
Vekalet Harcı	:	25,60 TL
Posta Gideri	:	50,00 TL



T.C.
MUĞLA
2. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/2222

KARAR NO : 2023/1222

TOPLAM : 255,50 TL

YARGILAMA GİDERİ (Müdahil-Tar.ve Orm.Hizm.Sen.) :

Karar Harcı : 179,90 TL

Vekalet Harcı : 25,60 TL

Posta Gideri : 160,00 TL

TOPLAM : 365,50 TL

YARGILAMA GİDERİ (Müdahil-Ziraat Müh.Odası) :

Karar Harcı : 179,90 TL

Vekalet Harcı : 25,60 TL

Posta Gideri : 210,00 TL

TOPLAM : 415,50 TL

YARGILAMA GİDERİ (Müdahil-Mimarlar Odası) :

Karar Harcı : 80,70 TL

Vekalet Harcı : 11,50 TL

Posta Gideri : 134,00 TL

TOPLAM : 226,20 TL

YARGILAMA GİDERİ (Müdahil-T.Ö.) :

Karar Harcı : 80,70 TL

Vekalet Harcı : 11,50 TL

Posta Gideri : 16,50 TL

TOPLAM : 226,20 TL

